

Wat is ouderbetrokkenheid 3.0?

Peter de Vries, CPS

Leerlingen die we voorbereiden voor de maatschappij van vandaag (maar vooral ook van morgen) hebben recht op modern onderwijs. Modern onderwijs wil zeggen dat scholen in allerlei opzichten eigentijds zijn: in leermiddelen, in didactiek, in vakbekwaamheid van de leraren en ook in de samenwerking met de ouders van de leerlingen. Dit artikel gaat over de vraag hoe modern de vormgeving van ouderbetrokkenheid in Nederland is. We pakken daarvoor de term 'Ouderbetrokkenheid 3.0' om als school eigen vormen van ouderbetrokkenheid te kunnen toetsen.

1.0 – 2.0 – 3.0

Steeds vaker zie je de termen 1.0, 2.0 of 3.0 achter iets staan. In dit artikel wordt onder deze aanduidingen het volgende verstaan:

1.0 = persoon of organisatie A zendt informatie naar persoon B of een groep mensen, eenzijdig dus. De inhoud van de informatie kan al gauw te eenzijdig zijn, omdat de zender vindt dat zijn informatie nodig is voor de ander op de wijze en in de mate waarin de zender dat heeft bedacht.

2.0 = persoon of organisatie A zendt informatie naar persoon B of een groep mensen, en de ontvanger(s) kunnen informatie terugzenden, waarbij er geen sprake hoeft te zijn van interactief contact. Het gaat hierom tweezijdig zenden van informatie. Ook hier geldt dat de inhoud van de informatie al gauw te eenzijdig kan zijn, omdat de beide partijen slechts zenden.

3.0 = persoon A en persoon B (dit kunnen ook meerdere personen in een groep zijn) genereren samen nieuwe informatie met het oog op een voor beide partijen helder doel.

Het zal duidelijk zijn dat eenzijdige informatiestromen niet tot optimale betrokkenheid van de ontvanger leidt, zeker niet nu we in een wereld leven waarin de dagelijks te ontvangen informatie per persoon een enorme omvang heeft gekregen. Elke dag moeten we kiezen welke informatie we wel en niet tot ons nemen en vaak zijn we - gezien de hoeveelheid informatie - genoodzaakt om soms vluchtig te selecteren. Daarnaast raken we door het toenemend gebruik van social media meer en meer gewend aan snel en effectief communiceren op interactieve wijze. Ook ouders van nu communiceren op een 3.0-wijze, hetzij zakelijk hetzij privé. De achtergrond van deze ontwikkeling is niet alleen een technologische beweging, maar vooral ook een manier van leven hoe we optimaal betrokken zijn bij informatieoverdracht en ontwikkelen van nieuwe informatie: interactief.

Ouderbetrokkenheid 1.0 en 2.0

Langs deze lat ontdekken we al gauw dat veel vormen van ouderbetrokkenheid vooral 1.0 zijn terwijl we in een 3.0-tijdperk leven en ouders net als hun landgenoten alleen maar meer in beweging komen wanneer er 3.0 wordt gecommuniceerd. Scholen zenden nieuwsbrieven en sturen e-mails, zenden vaak veel informatie in veel te korte tijd die geen recht doet aan interactieve betrokkenheid (de zogenaamde 10 minuten gesprekken), werken met digitale programma's waarin ouders slechts informatie over hun kind kunnen lezen, en ook de inrichting van de contactmomenten met ouders zijn vaak 1.0 vastgesteld (de jaarplanning van de gesprekken, de geplande ouderavonden, enzovoort).

Sommige scholen gaan een stap verder: één van de 10 minuten gesprekken wordt ingevuld doordat ouders mogen vertellen over hun kind. Van interactie is er dan nog vaak geen sprake, ook niet gezien de krappe tijd. Op andere scholen kunnen ouders ook iets in het digitale systeem kwijt aan informatie over hun kind. Maar al is het nog zo digitaal, het gaat vaak over tweezijdig zenden in plaats van het samen nieuwe informatie genereren, dus ouderbetrokkenheid 2.0. Niet voor niets onttaardt ouderbetrokkenheid 2.0 daarom vaak in emotiemails tussen ouders en leerkrachten, want er is geen sprake van echte ontmoeting en contact waarin ouders en leerkrachten samen op zoek gaan naar het beste voor kinderen, samen bedenken en ontwikkelen: ouderbetrokkenheid 3.0.

Door een- of tweezijdig zenden raken ouders nog niet betrokken en al gauw ontstaat er vervreemding tussen school en ouders waarvan kinderen in mindere maar vaak in hele grote mate de dupe worden. Zeker wanneer leerkrachten ouderbetrokkenheid 1.0 of 2.0 verdedigen met uitspraken als: "Maar wij zijn wel de deskundigen van het onderwijs aan kinderen." Met andere woorden: "Wij hebben ouders vooral iets te vertellen." Of huiverig zijn voor ouderbetrokkenheid 3.0 omdat ouders dan op de stoel van de leerkracht of de directeur zouden gaan zitten. Hieronder ligt namelijk de onmogelijke vraag van wie de school is, in plaats van de constructieve vraag vóór wie de school is. Wanneer iedereen zich realiseert dat de school vóór de beste ontwikkeling van en kansen voor kinderen is bedoeld komen school en ouders in beweging om voor elk individueel kind zo goed mogelijk samen te werken, elkaar van de beste ideeën te voorzien en op zoek te gaan naar alle waardevolle informatie waar kinderen beter van worden. Ouderbetrokkenheid 3.0 dus!

Ouderbetrokkenheid 3.0 concreet

Ouderbetrokkenheid 3.0 begint concreet met het jaarlijks starten van het schooljaar met een gezamenlijk gesprek tussen leerkracht, ouders en liefst ook de leerling. Dat gesprek kan bijvoorbeeld gaan over wat het kind wil leren in het komende jaar, welke uitdaging ouders zien voor hun kind en welke kansen op cognitief of intellectueel gebied de leerkracht voor het kind ziet in het komende seizoen. Zo'n interactief contactmoment aan het begin van het seizoen werpt z'n vruchten of voor het hele jaar.

In hetzelfde gesprek worden contactmomenten tussen school en ouder(s) vastgesteld op basis van de behoeften van het kind. Doorgaans worden contactvormen tussen school en ouders nu bepaald door het jaarrooster van de school (de 10 minutengesprekken) en de ideeën van de school of een selecte groep ouders (de ouderraad) die bijvoorbeeld een thema voor een ouderavond vaststelt. Individuele contactvormen samen met ouders bepalen op basis van de behoeften van het individuele kind betekent in de praktijk dat in de ene situatie ouders en school twee keer een half uur in het cursusjaar samen sparren over de ontwikkeling van het kind en elkaar grondig informeren. In een ander geval is huisbezoek wenselijk omdat het voor dát kind goed is dat de leerkracht hem eens thuis ontmoet. En in weer een andere situatie is intensief contact (voorlopig) nodig. Daarnaast kan op een 3.0-wijze meteen worden geïnventariseerd welke behoeften ouders hebben aan collectieve (informatie)bijeenkomsten. Zo ontdekte men op een school dat ouders van groep 5 en 6 vrijwel unaniem niet zaten te wachten op een informatieavond aan het begin van het jaar omdat ze het gevoel hadden ieder jaar dezelfde informatie te ontvangen, en ouders van de groepen 3 en 8 vrijwel wel.

In de praktijk blijkt dat ouders die op deze 3.0-wijze commitment geven aan een gesprekscyclus die door de school en henzelf samen is vastgesteld vrijwel altijd op komen

dagen. Of zij kunnen vanuit een relatie ontstaan tijdens het startgesprek duidelijk worden aangesproken wanneer zij zich niet aan de gemaakte afspraken houden. “We hebben toch samen een afspraak gemaakt?”

Het zal duidelijk zijn dat ouderbetrokkenheid 3.0 kan worden doorvertaald naar alle andere vormen van samenwerking tussen school en ouders: de inrichting van gesprekken en het opstellen van een ontwikkelingsperspectief. Of leerkrachten die samen met ouders minimaal eenmaal per jaar het leerlingdossier nalopen of deze up to date is met alle nodige informatie van school en thuis. Nog een andere 3.0-vorm: een studiedag waarbij ouders workshops voor leerkrachten verzorgen, met thema's als gebruik van effectief gebruiken van Powerpointpresentaties in de klas in de les of het leven met een ADHD'er thuis. Een moeder die bij Bureau Jeugdzorg werkt vertelt over vroegtijdige signalering en een vader geeft een workshop over gewoonten en gebruiken uit zijn cultuur. Door deze manier van werken ontstaat er gelijkwaardigheid in expertise die nodig is om ouderbetrokkenheid 3.0 te realiseren in het belang van kinderen, het ultieme doel van elke vorm van ouderbetrokkenheid.